

Civilsamhällets roll i krisarbete och beredskap

Magnus Karlsson, professor

Presentation

- Professor i civilsamhällesvetenskap
- Tidigare chef för Centrum för civilsamhällesforskning
- Fokuserar civilsamhälle, välfärds- och beredskapsfrågor
- Avslutar just nu ett sexårigt forskningsprogram om det svenska civilsamhället i kris och krig

Civilsamhälles- vetenskap

En grundbok

Liber

MAGNUS KARLSSON, JOHAN VON ESSEN, EMILIA FORSSELL,
MALIN LINDBERG & JOHAN VAMSTAD (RED.)

Disposition

- Civilsamhället i Sverige och Finland
- Försvarsvilja i Sverige och Finland
- CivKris-studien:
 - mycket hög försvars- och krisinsatsvilja
 - Försvarsvilja hos personer med utländsk bakgrund
 - Motståndskraft och civilsamhälle: en modell
 - En utblick mot Ukraina
- Vad betyder civilsamhället i framtiden?

Civilsamhället i Sverige och Finland

- Finns båda i en tradition av välfärds kapitalism
- Hög generell tillit
- Står i relation till starka offentliga institutioner – men lite olika balans och närhet
- Stort medborgerligt engagemang och historiska rötter
- Slående likheter när det gäller det medborgerliga engagemanget: inriktning, organisationstyp, intensitet
- Finland har möjligen mer ”episodiskt engagemang”

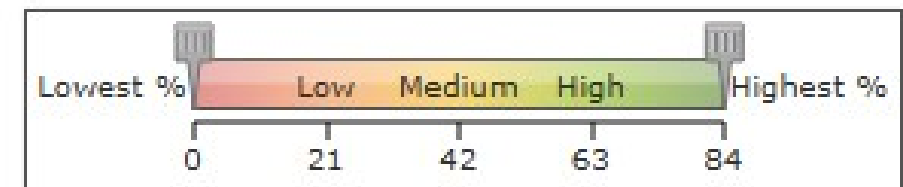
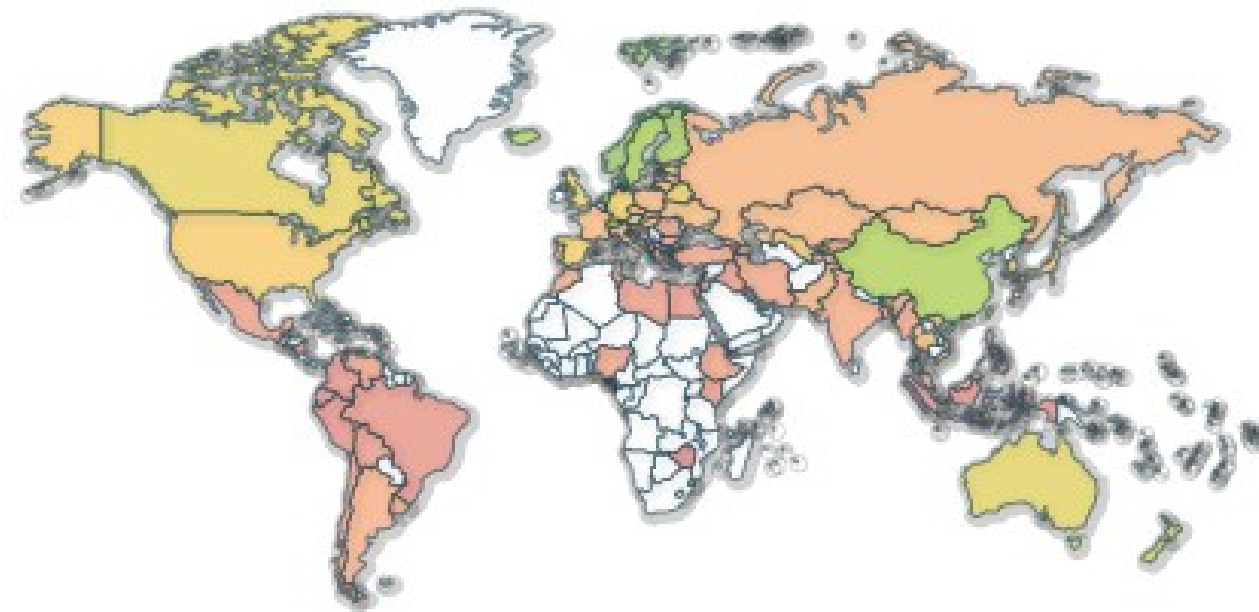
Källa: Lundgaard Andersen, L., Enjolras, B., Vamstad, J., & Nieminen, A. (2026). Introduction: The collaborative turn in the Nordic welfare states: Critical perspectives on policies, civil society, and institutional changes. I L. Lundgaard Andersen, B. Enjolras, A. Nieminen, & J. Vamstad (Red.), The collaborative turn in the Nordic welfare states: Critical perspectives on co-production in policies, civil society, and institutional changes (s. 1–9). Palgrave Macmillan, Eimhjellen, I, och von Essen, J (2026). The traits and motivation of Nordic volunteers – variations of social (in)equality? (opubl).

Generell tillit i Sverige och Finland

- Det nordiska guldet
- Sverige (62,8 %), Finland (68,4 %)
- Män (Sv 60,6 %, Fi 66,8 %), kvinnor (Sv 65,1 &, Fi 69,8 %)

Källa: World Value Survey

Most people can be trusted
Percentage of [Most people can be trusted]

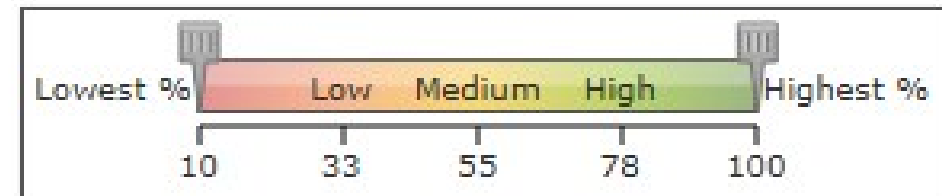
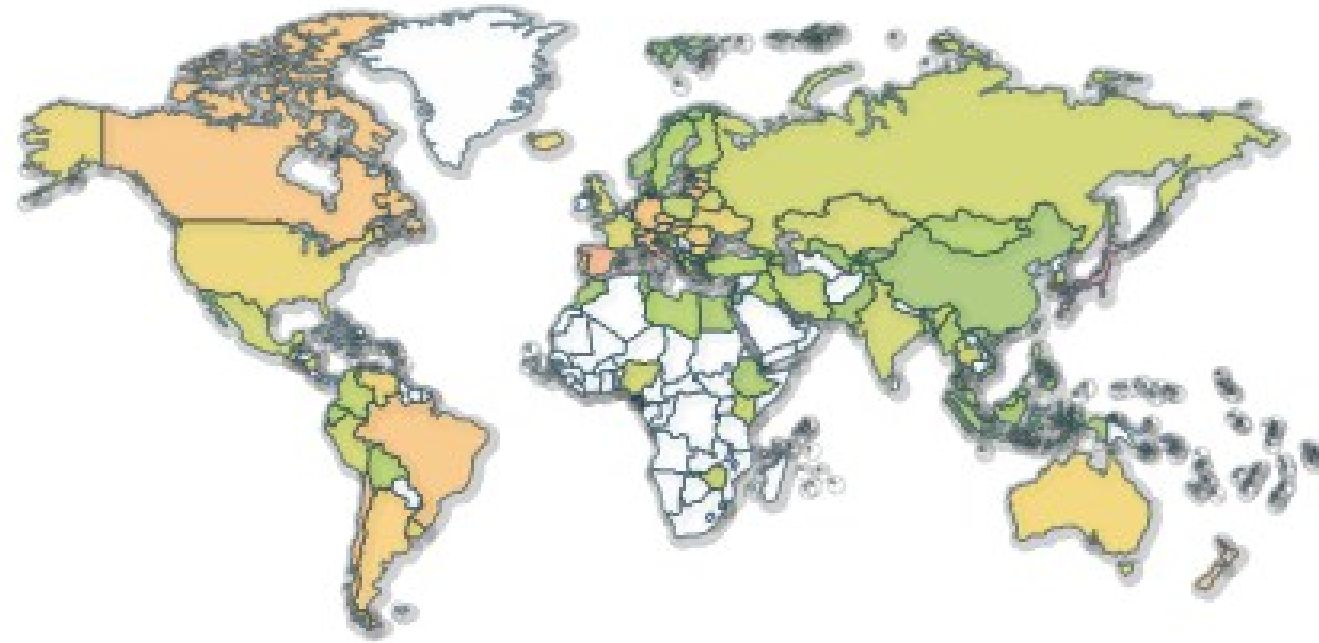
Försvarsvilja i Sverige och Finland

- Viljan att slåss för [inte försvara] sitt land är mycket hög i båda länderna
- Sverige (80,5 %), Finland (74,8 %)
- Män (Sv 83,9 %, Fi 81,7 %), kvinnor (Sv 77,4 %, Fi 68,4 %)
- Möjliga förklaringar: Närheten till Ryssland ger hög försvarsvilja, Finlands bistrare erfarenheter ger en lite större återhållsamhet

Källa: World Value Survey, Inglehart, R. F., Puranen, B., & Welzel, C. (2015). Declining willingness to fight for one's country: The individual-level basis of the long peace. *Journal of Peace Research*, 52(4), 418-434.

Willingness to fight for country

Percentage of [Yes]

Försvars- och krisinsatsvilja i Sverige

	Totalt	Män	Kvinnor	Utländsk bakgrund
Med fara för ditt eget liv , hur villig skulle du vara att i en stridande roll delta i Sveriges försvar, exempelvis genom att tjänstgöra inom Försvarsmakten eller delta i en väpnad motståndsrörelse?	60	77	43	60
Med fara för ditt eget liv , hur villig skulle du vara att i en icke-stridande roll delta i Sveriges försvar, exempelvis genom att arbeta med räddningsinsatser inom drabbade områden?	89	93	85	89
Utan fara för ditt eget liv , hur villig skulle du vara att i en icke-stridande roll delta i Sveriges försvar, exempelvis genom att arbeta med sociala insatser inom icke-drabbade områden.	91	91	90	91
Med fara för ditt eget liv eller hälsa , hur villig är Du att hjälpa till i räddningsarbetet ?	83	87	79	83
Utan fara för ditt eget liv eller hälsa , hur villig är Du att hjälpa till i räddningsarbetet ?	94	95	93	94

Mycket eller ganska villiga, procent, N=5045 (Källa: CivKris, 2022)

Befolkningens motståndskraft

Resurser
(att kunna)

Engagemang
(att vilja)

Nätverk
(att bli tillfrågad)

Erfarenhet
Tid
Färdigheter
Förberedelser

Medborgarsinne
(delaktighet, laglydighet, kritisk
rationalism och solidaritet)
Egenintresse
Självförtroende
Tillit

Formella nätverk
Informella
nätverk

Demokratisk resiliens

”Demokratisk resiliens handlar då inte om motståndskraften hos den demokratiska formen utan om att *uppslutningen kring de demokratiska idealen* bidrar till att göra befolkningen sammanhållen och motståndskraftig. Individens val och värderingar blir viktiga, och det civila samhället anmäler sig genast som centralt.”

Karlsson, M. . (2025). Demokratisk resiliens: Betydelsen av den liberala demokratis form och ideal för medborgarnas vilja att hålla samman och hjälpas åt. *Socialmedicinsk Tidskrift*, 102(3), 302–311.

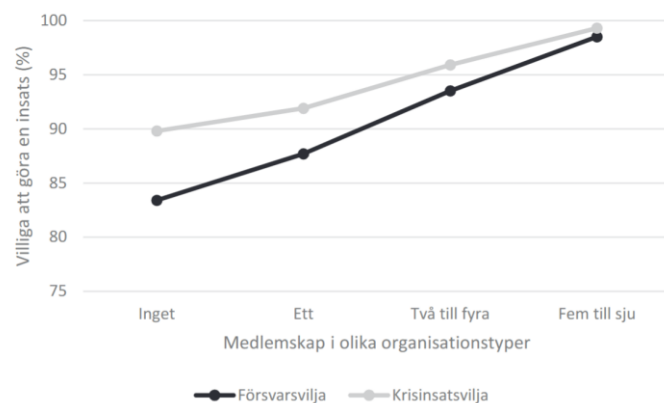

Demokrati

Kumulativt medborgarskap

"... personer som redan är etablerade och engagerade i samhället tenderar att i större utsträckning engagera sig ytterligare."

Diagram 1. Det kumulativa medborgarskapet

Karlsson, M., & Andersen, R. (2023). Vilken resurs kan deltagare i civilsamhället vara vid en framtida hälsokris? En studie av krisinsatsvilja i det civila samhället i allmänhet och i idrottsorganisationer i synnerhet. *Socialmedicinsk Tidskrift*, 100(4), 580–588.

Idrott och folkhälsa

Samhällsengagemang och försvarsvilja

- Att engagera sig i samhället verkar hänga samman med försvarsvilja...
- ... men de direkta sambanden mellan att engagera sig i civilsamhällets organisationer och att ha hög försvars- och krisinsatsvilja är svaga på befolkningsnivå.

Källa: Karlsson, M. (2025, 17 september). Var tacksam för aktivisterna – de kommer försvara Sverige. Dagens Nyheter.

DN DEBATT

DN Debatt. "Var tacksam för aktivisterna – de kommer försvara Sverige"

NYHETER.

Nyheter Sverige Världen Ekonomi Kultur Sport Klimatet L

Publicerad 2025-09-16

Vår forskning från Ukraina visar att samma människor som demonstrerade på Majdantorget nu försvarar landet. Samma skulle gälla här i Sverige, skriver artikelförfattaren. Foto: Alexander Mahmoud

DN DEBATT.

När politiker nu pratar om att inskränka demonstrationsfriheten bör de ha med sig att just de människor som helst deltar i demonstrationer också är de som är mest villiga att försvara vårt land den dag krisen eller kriget kommer. Det är just dessa personer vi behöver för att skydda demokratin, skriver Magnus Karlsson, professor vid Marie Cederschiöld högskola.

En utblick mot Ukraina

- Civilsamhället i Ukraina har fått mycket uppmärksamhet för att de spelar stor roll i det pågående kriget mot Ryssland
- Det ukrainska civila samhället förefaller i stor utsträckning bygga på *sammanbindande socialt kapital*, medan det svenska (och finska) bygger på ett *överbryggande socialt kapital*
- Enkelt uttryckt: i Ukraina samarbetar man med människor man känner, medan man i de nordiska länderna är mer öppen för samarbeten med människor som man inte känner.

Källa: Karlsson, M., & Wilderäng, L. (2024). What can Sweden learn from civil society in wartime Ukraine? On civil society and civil preparedness (Marie Cederschiöld högskola arbetsrapportserie, No. 117). Marie Cederschiöld högskola.

What can Sweden Learn from Civil Society in Wartime Ukraine?

Magnus Karlsson
Lena Wilderäng

Vad betyder civilsamhället för framtidens beredskap

- Civilsamhället är en grund för demokratisk resiliens och generell tillit
- Det verkar finnas en stark vilja att göra insatser i kris och krig – även bland personer med utländsk bakgrund
- Samhällsengagemang verkar höra ihop med motståndskraft
- Det överbryggande sociala kapitalet – som är starkt i Norden – ger möjlighet att samarbeta med fler
- Ett exkluderande samhälle riskerar att skapa misstro mellan medborgare, minskat medborgerligt engagemang och i förlängningen en sämre beredskapsvilja?

Magnus Karlsson, professor

Centrum för civilsamhällesforskning

Följ oss på sociala medier

www.mchs.se